

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของการวิจัย

งานสถาปัตยกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วยการนำรูปทรง (form) มาจัดขึ้นเป็นรูปร่าง รูปทรงแบบต่าง ๆ นั้นสามารถสื่อความหมายในตัวเองออกมาเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละแบบ สถาปัตยกรรมไทยที่มีการพัฒนามาแต่ครั้งอดีต ก็เป็นการนำรูปทรง เช่น ทรงสามเหลี่ยม (หลังคาทรงจั่ว) มาใช้ประกอบกันเป็นหลังคาเกิดเป็นรูปแบบที่สามารถสื่อถึงลักษณะไทยมาจนถึงปัจจุบัน มีการนำเอารูปทรงสามเหลี่ยมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ประกอบกับงานสถาปัตยกรรมไทย ในรูปทรงไทยแบบเดิม จนถึงการนำมาตัดทอนส่วนประกอบบางส่วน แต่ก็ยังสื่อถึงความเป็นลักษณะไทยได้ เช่น การมียอดแหลมในอาคารสูง หรือการซ้อนชั้นของหลังคา ซึ่งต่างก็มีจุดประสงค์เฉพาะในการออกแบบและการนำเอารูปทรงต่าง ๆ มาใช้กับอาคารสมัยใหม่ให้เกิดลักษณะไทย นอกจากการสื่อด้วยเรื่องรูปทรงของอาคารแล้ว ยังสามารถสื่อด้วยรูปแบบของพื้นที่ว่าง (space) ที่มีลักษณะต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ไทย ด้วยการจัดในลักษณะต่าง ๆ ที่ให้ความรู้สึกในการใช้งานในพื้นที่นั้น เช่น การมีน้ำอยู่ใกล้ชิดกับอาคาร หรือการให้ความรู้สึกในการมองที่ต่อเนื่องระหว่างภายในและภายนอกอาคาร ฯลฯ ความพยายามในการออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ เพื่อให้มีเอกลักษณ์ไทยในงานปัจจุบัน ยังไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าแบบใดเหมาะสมหรือแบบใดไม่เหมาะสม เพียงแต่ให้ความรู้สึกถึงลักษณะไทยมากขึ้นต่างกัน

ในการทำงานวิจัยนี้ เพื่อทดสอบและวัดระดับของความเป็นลักษณะไทย ในงานสถาปัตยกรรมที่มีอยู่แล้ว ด้วยการใช้ภาพของงานสถาปัตยกรรมตามสภาพการณ์จริงเปรียบเทียบกับภาพงานสถาปัตยกรรมที่ทำการเปลี่ยนรูปแบบตามตัวแปรด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ทำการศึกษา โดยใช้คอมพิวเตอร์ทำการจำลองรูปแบบ เพื่อตรวจสอบถึงการรับรู้และการยอมรับของกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป เพื่อศึกษาระดับความเป็นลักษณะไทยและความเหมาะสมของการนำไปใช้ในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ด้วยตัวแปรด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ถูกกำหนดขึ้นมา จากการศึกษาจากงานสถาปัตยกรรมที่มีมาแต่อดีตและสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน เช่น การมียอดของอาคาร การซ้อนชั้นของหลังคา การล้อมรอบหรือผายออกของผนังอาคาร และการใช้น้ำประกอบอาคาร ฯลฯ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่เกิดจากรูปทรงและพื้นที่ว่าง ที่สื่อถึงลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมตัวอย่างที่เลือกศึกษา

2. ศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีต ที่เกิดจากรูปทรงและพื้นที่ว่าง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตัวแปรด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมใน การสร้างภาพจำลอง

3. ศึกษาค่าความเป็นลักษณะไทยและความเหมาะสมในงานสถาปัตยกรรมสมัยไทยใหม่ ด้านรูปแบบที่เกิดจากรูปทรงและพื้นที่ว่าง ที่แสดงออกถึงลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีอยู่เปรียบเทียบกับลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมตัวอย่างที่ได้จำลองรูปแบบขึ้นมา ด้วยตัวแปรด้านรูปแบบที่พิจารณาจากการศึกษาเบื้องต้น

4. ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ลักษณะไทย และการยอมรับลักษณะไทย ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ระหว่างกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไปในสาขาอาชีพต่าง ๆ ด้านการหาเหตุผลและข้อสนับสนุน ในการยอมรับรูปแบบที่มีลักษณะไทยในสถาปัตยกรรมสมัยไทยใหม่

5. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ จากการประยุกต์ใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีต ร่วมกับการใช้วัสดุ และเทคโนโลยี

6. สรุปและเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ จากข้อพิจารณา ด้านรูปทรงและพื้นที่ว่าง

ขอบเขตการวิจัย

1. รูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่เกิดจาก

1.1 รูปทรง (form) เช่น เครื่องยอดอาคาร การซ้อนของหลังคา และการล้อมรอบของผนังแบบเรือนไทย ฯลฯ

1.2 พื้นที่ว่าง (space) เช่น การเชื่อมต่อทางสายตาระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอก การเจาะช่องเปิด และการใช้น้ำประอบกับอาคารตามแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีต ฯลฯ

2. เกณฑ์ในการศึกษาและคัดเลือกอาคารตัวอย่าง

2.1 เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับการยอมรับและรู้จักทั่วไป

2.2 เป็นสถาปัตยกรรมที่ผู้ออกแบบ มีจุดหมายในการออกแบบที่แสดงออกถึงลักษณะไทย

2.3 เป็นสถาปัตยกรรมที่อ้างอิงจากรูปแบบพื้นที่ ที่อาคารดังกล่าวตั้งอยู่

2.4 เป็นอาคารที่เคยได้รับรางวัลในด้านการอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทย

3. ประเด็นการศึกษา จากตัวแปรด้านรูปแบบที่แสดงถึงความเป็นลักษณะไทย ด้านรูปทรงและพื้นที่ว่าง

3.1 ด้านรูปทรง เช่น

- เครื่องยอดอาคาร

อาคารตัวอย่าง คือ อาคารอับดุลราฮิม

- การซ้อนชั้นของหลังคา

อาคารตัวอย่าง คือ อาคารโรงแรมสยามอินเตอร์คอนติเนนตัล

- หลังคาแบบเอกลักษณะลิ้นนา (หลังคาไขว้)
อาคารตัวอย่าง คือ อาคารโรงแรมลิตเติ้ลดัก เชียงราย
- การมีมุขหรือซุ้มหลังคา (Domer)
อาคารตัวอย่าง คือ ศาลากลางจังหวัด เชียงใหม่
- การยื่นออก (ชะโงก) ของยอดจั่วหรือไขราหน้าจั่ว
อาคารตัวอย่าง คือ ท่าอากาศยานจังหวัด เชียงใหม่
- ความลาดชัน (องศา) ของหลังคา
อาคารตัวอย่าง คือ อาคารศูนย์บริการข้อมูลศรีล้านช้าง สุโขทัย
- การอ่าน (แบบห้องเรือสำเภา) ของสันหลังคาไทย
อาคารตัวอย่าง คือ อาคารโรงแรมริมกก ริสอร์ท เชียงราย
- เสาลอยและใต้ถุนสูง
อาคารตัวอย่าง คือ บ้านบนถนนฟ้าฮ่าม เชียงใหม่
- การล้อมรอบของผนังอาคาร
อาคารตัวอย่าง คือ อาคารธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาจังหวัดเชียงใหม่
- รูปทรงของหน้าต่าง
อาคารตัวอย่าง คือ อาคารศูนย์บริการข้อมูลศรีล้านช้าง สุโขทัย

3.2 ด้านพื้นที่ว่าง เช่น

- การเชื่อมต่อพื้นที่ว่างระหว่างอาคาร
อาคารตัวอย่าง คือ อาคารศูนย์บริการข้อมูลศรีล้านช้าง สุโขทัย
- น้ำกับสถาปัตยกรรมไทย
อาคารตัวอย่าง คือ อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา อยุธยา
- การเจาะช่องเปิด (ระยະห่าง)
อาคารตัวอย่าง คือ อาคารศูนย์บริการข้อมูลศรีล้านช้าง

4. กลุ่มบุคคลตัวอย่างที่เลือกศึกษา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

4.1 กลุ่มสถาปนิก

4.2 กลุ่มบุคคลทั่วไปในสาขาอาชีพต่าง ๆ

โดยควบคุมตัวแปรด้านอายุ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ (หน่วยงานราชการและเอกชน) ไม่ให้มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

1. รูปทรงและพื้นที่ว่างของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่สามารถพัฒนามาจากสถาปัตยกรรมไทยในอดีต
2. ค่าความเป็นลักษณะไทยและค่าความเหมาะสมขึ้นอยู่กับ การประยุกต์ใช้รูปแบบทางกายภาพที่มีความใกล้เคียงกับรูปแบบในอดีต มากกว่าการประยุกต์รูปแบบทางกายภาพที่ต่างออกไปจากสถาปัตยกรรมไทยในอดีต
3. การรับรู้และการยอมรับลักษณะไทยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในงานสถาปัตยกรรม โดยสถาปนิกทำความเข้าใจในลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมได้มากกว่าคนทั่วไป ดังนั้น ค่าความเป็นลักษณะไทยและค่าความเหมาะสม ระหว่างกลุ่มสถาปนิกกับกลุ่มบุคคลทั่วไปจึงมีความแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยมีวิธีการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการศึกษาเบื้องต้นโดยศึกษาจากงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ เพื่อค้นหาแนวทางในการคัดเลือกตัวอย่างงานสถาปัตยกรรม ในด้านรูปทรงและพื้นที่ว่าง
2. ทำการศึกษาสถาปัตยกรรมไทยในอดีต จากเอกสาร หนังสือหรืองานสถาปัตยกรรมที่คงอยู่ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในพิจารณา และการกำหนดตัวแปรด้านรูปแบบการคัดเลือกตัวอย่างงานสถาปัตยกรรม โดยพิจารณาจากรูปทรงและพื้นที่ว่างในงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่
3. ตั้งสมมติฐานในการวิจัย โดยการพิจารณาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่และสถาปัตยกรรมไทยในอดีต และกำหนดขอบเขตในการศึกษา ด้วยเกณฑ์ด้านรูปแบบในการคัดเลือกตัวอย่างงานสถาปัตยกรรม จากการศึกษานี้เบื้องต้น และในการจำลองรูปแบบ
4. กำหนดตัวแปรในการศึกษา โดยพิจารณาจากตัวแปรด้านรูปแบบกายภาพที่มีผลต่อการรับรู้ และตัวแปรด้านสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรด้านรูปแบบกายภาพ

ตัวแปรควบคุม ได้แก่ รูปทรงและพื้นที่ว่างนอกเหนือจากตัวแปรที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อนำมาสำหรับการจำลองรูปแบบ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประเด็นที่ต้องทำการศึกษา ด้วยตัวแปรด้านรูปแบบที่ทำการศึกษา เช่น การมียอดในอาคารสูง การซ้อนชั้นของหลังคา ฯลฯ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่าความเป็นลักษณะไทย และความเหมาะสม

ตัวแปรด้านสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ลักษณะทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ (หน่วยงานราชการและเอกชน)

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถาปนิก และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลทั่วไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่าการรับรู้ ค่าการยอมรับ และความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะไทย ต่อใช้รูปทรงและพื้นที่ว่างในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

5. ทำการเก็บตัวอย่างอาคารเพื่อมาทำการสร้างภาพจำลองด้วยคอมพิวเตอร์ และเปรียบเทียบกับภาพอาคารจริง

6. ออกแบบสอบถามเพื่อทำการสำรวจ และทดสอบตัวอย่างแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 20 คนในการทำ test-retest โดยใช้วิธีการทางสถิติ (CORRELATION - PEARSON PRODUCT MOMENT) เป็นเครื่องมือการทดสอบ

7. ทำการรวบรวมข้อมูลค่าความเป็นลักษณะไทย และค่าความเหมาะสม ตามประเด็นที่กำหนดได้จากกลุ่มสถาปนิกกับกลุ่มบุคคลทั่วไปด้วยจำนวนตัวอย่างกลุ่มละไม่น้อยกว่า 150 ตัวอย่าง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

8. นำข้อมูลทั่วไปที่ได้มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อการควบคุมตัวแปรของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

8.1 ใช้สถิติ T-TEST ในการทดสอบ อายุ

8.2 ใช้สถิติ CHI-SQUARE ในการทดสอบ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ (หน่วยงานราชการและเอกชน)

9. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติ T-TEST ดังรายละเอียดต่อไปนี้

9.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ค่าความเป็นลักษณะไทย ด้านรูปทรงและที่ว่างของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่สถาปนิกสร้างสรรค์ขึ้นกับการจำลองรูปแบบ

9.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ค่าความเหมาะสม ด้านรูปทรงและที่ว่าง ของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่สถาปนิกสร้างสรรค์ขึ้นกับการจำลองรูปแบบ

9.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การรับรู้ลักษณะไทย ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ระหว่างกลุ่มสถาปนิกกับกลุ่มบุคคลทั่วไป

9.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การยอมรับลักษณะไทย ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ระหว่างกลุ่มสถาปนิกกับกลุ่มบุคคลทั่วไป

9.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นและแนวทางการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ระหว่างกลุ่มสถาปนิกกับกลุ่มบุคคลทั่วไป

10. สรุปผลที่ได้ และเสนอข้อเสนอนะ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่มีความต่อเนื่องมาจากสถาปัตยกรรมไทยในอดีต ด้านรูปทรง และการจัดพื้นที่ว่าง

2. สามารถกำหนดได้ว่า งานสถาปัตยกรรมในรูปแบบใดมีความเป็นลักษณะไทย มากหรือน้อยเพียงใด มีความเหมาะสมประการใดในสภาพเทคโนโลยีปัจจุบัน

3. การมีประสบการณ์ในงานสถาปัตยกรรมของสถาปนิก มีผลต่อความเข้าใจในความเป็นลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมและการออกแบบสถาปัตยกรรม ซึ่งแตกต่างจากประสบการณ์ในงานสถาปัตยกรรมของบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในอนาคต

แผนภูมิที่ 1.1 แผนภูมิแสดง ขั้นตอนและวิธีการทำงาน ในการวิจัย

